C/2024/6834

29.11.2024

NEUVOSTON SUOSITUS,

annettu 21 päivänä lokakuuta 2024,

Ruotsin talous-, finanssi-, työllisyys- ja rakennepolitiikasta

(C/2024/6834)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263 ([1]) ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon makrotalouden epätasapainon ennalta ehkäisemisestä ja korjaamisesta 16 päivänä marraskuuta 2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1176/2011 ([2]) ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241 ([3]), jolla perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, jäljempänä ”tukiväline”, tuli voimaan 19 päivänä helmikuuta 2021. Tukivälineestä tarjotaan jäsenvaltioille rahoitustukea uudistusten ja investointien toteuttamiseen, eli kyse on unionin rahoittamasta finanssipoliittisesta elvytyksestä. Talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten tavoitteiden mukaisesti tukivälineellä edistetään talouden ja yhteiskunnan elpymistä ja kestävien uudistusten ja investointien toteuttamista, erityisesti uudistuksia ja investointeja, joilla edistetään vihreää ja digitaalista siirtymää sekä vahvistetaan jäsenvaltioiden talouksien häiriönsietokykyä. Tukiväline auttaa myös vahvistamaan julkista taloutta sekä vauhdittamaan kasvua ja työpaikkojen luomista keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, parantamaan unionin alueellista yhteenkuuluvuutta ja tukemaan Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanon jatkamista.

(2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2023/435 ([4]), jäljempänä ”REPowerEU-asetus”, joka annettiin 27 päivänä helmikuuta 2023, pyritään poistamaan asteittain unionin riippuvuus Venäjältä tuotavista fossiilisista polttoaineista. Tällä tavoin edistetään energiaturvallisuutta ja monipuolistetaan unionin energiahuoltoa sekä lisätään samalla uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa, energian varastointikapasiteettia ja energiatehokkuutta. Ruotsi on lisännyt kansalliseen elpymis- ja palautumissuunnitelmaansa uuden REPowerEU-luvun voidakseen rahoittaa keskeisiä uudistuksia ja investointeja, jotka edistävät REPowerEU-tavoitteiden saavuttamista.

(3) Komissio antoi 16 päivänä maaliskuuta 2023 tiedonannon ”EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky vuoden 2030 jälkeen” tarjotakseen tietoa poliittisten päätösten tueksi ja luodakseen perusedellytykset kasvun lisäämiselle. Tiedonannossa kilpailukyky määritellään yhdeksän toisiaan vahvistavan tekijän avulla. Kyseisistä tekijöistä yksityisen

([1]) EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) EUVL L 306, 23.11.2011, s. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2023/435, annettu 27 päivänä helmikuuta 2023, asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten (EU) N:o 1303/2013, (EU) 2021/1060 ja (EU) 2021/1755 ja direktiivin 2003/87/EY muuttamisesta (EUVL L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

pääoman saatavuus, tutkimus ja innovointi, koulutus ja osaaminen sekä toimivat sisämarkkinat nousevat esiin uudistusten ja investointien kannalta ensisijaisina politiikan painopisteinä, joiden avulla voidaan vastata olemassa oleviin tuottavuushaasteisiin ja parantaa unionin ja sen jäsenvaltioiden pitkän aikavälin kilpailukykyä. Komissio antoi 14 päivänä helmikuuta 2024 tiedonannon ”Sisämarkkinoita ja kilpailukykyä koskeva vuosikertomus 2024”. Kyseisessä tiedonannossa esitetään yksityiskohtaisesti Euroopan sisämarkkinoiden kilpailukykyyn liittyvät vahvuudet ja haasteet ja seurataan vuotuista kehitystä yksilöityjen yhdeksän kilpailukykytekijän mukaisesti.

(4) Komissio hyväksyi 21 päivänä marraskuuta 2023 vuotuisen kestävän kasvun selvityksen 2024; tämä käynnisti vuoden 2024 eurooppalaisen ohjausjakson. Eurooppa-neuvosto vahvisti 22 päivänä maaliskuuta 2024 vuotuisen kestävän kasvun selvityksen 2024 painopisteet, jotka keskittyvät kilpailukykyisen kestävyyden neljän ulottuvuuden ympärille. Lisäksi komissio antoi 21 päivänä marraskuuta 2023 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella laadittavan varoitusmekanismia koskevan kertomuksen 2024, jossa se katsoi, että Ruotsi kuuluu niihin jäsenvaltioihin, joissa saattaa olla epätasapainoa tai sen riskiä ja joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Komissio antoi lisäksi suosituksen neuvoston suositukseksi euroalueen talouspolitiikasta sekä ehdotuksen vuoden 2024 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi 12 päivänä huhtikuuta 2024 suosituksen euroalueen talouspolitiikasta ([5]), jäljempänä ”euroaluetta koskeva vuoden 2024 suositus”, ja 11 päivänä maaliskuuta 2024 yhteisen työllisyysraportin.

(5) Unionin uusi talouden ohjausjärjestelmä tuli voimaan 30 päivänä huhtikuuta 2024. Ohjausjärjestelmään sisältyy uusi asetus (EU) 2024/1263 talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta, muutettu liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 1467/97 ([6]) ja muutettu jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annettu neuvoston direktiivi 2011/85/EU ([7]). Uuden talouden ohjausjärjestelmän tavoitteet ovat edistää tervettä ja kestävää julkista taloutta, kestävää ja osallistavaa kasvua sekä resilienssiä uudistuksilla ja investoinneilla ja ehkäistä liialliset julkisen talouden alijäämät. Uusi talouden ohjausjärjestelmä parantaa myös kansallista sitoutumista ja lisää keskipitkän aikavälin painotusta sekä vahvistaa ja johdonmukaistaa toteuttamisen valvontaa. Kunkin jäsenvaltion on toimitettava neuvostolle ja komissiolle kansallinen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma. Kansallinen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellinen suunnitelma sisältää jäsenvaltion finanssipolitiikkaa, uudistuksia ja investointeja koskevat sitoumukset, jotka kattavat neljän tai viiden vuoden pituisen suunnittelukauden kansallisen vaalikauden säännönmukaisesta kestosta riippuen. Kansallisiin keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisiin suunnitelmiin sisältyvien nettomenopolkujen ([8]) on täytettävä asetuksen (EU) 2024/1263 vaatimukset, kuten vaatimus saada julkinen velka uskottavalle alaspäin suuntautuvalle polulle tai pitää se tällaisella polulla sopeutuskauden päättyessä taikka saada se pysymään maltillisella tasolla alle 60 prosentissa suhteessa bruttokansantuotteeseen (BKT) ja vaatimus saada julkisen talouden alijäämä suhteessa BKT:hen laskemaan alle perustamissopimuksessa asetetun 3 prosentin viitearvon ja/tai pysymään sen alapuolella keskipitkällä aikavälillä. Jos jäsenvaltio sitoutuu toteuttamaan asianmukaisen uudistusten ja investointien kokonaisuuden asetuksessa (EU) 2024/1263 säädettyjä kriteerejä noudattaen, sopeutuskautta voidaan pidentää enintään kolmella vuodella. Tukeakseen kyseisten kansallisten keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisten suunnitelmien laatimista komissio julkaisi 21 päivänä kesäkuuta 2024 jäsenvaltioiden kansallisissa keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisissa suunnitelmissa ja vuotuisissa edistymisraporteissa annettavia tietoja koskevia ohjeita. Komissio toimitti jäsenvaltioille tarvittaessa viiteurat ja tekniset tiedot asetuksen (EU) 2024/1263 5 ja 36 artiklan mukaisesti. Jäsenvaltioiden on toimitettava kansalliset keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteelliset suunnitelmansa viimeistään 20 päivänä syyskuuta 2024, paitsi jos jäsenvaltio ja komissio sopivat määräajan pidentämisestä kohtuullisella ajanjaksolla. Jäsenvaltiot voivat kansallisen lainsäädäntökehyksensä mukaisesti keskustella kansallisen parlamenttinsa kanssa keskipitkän aikavälin suunnitelmansa luonnoksesta, pyytää itsenäisiltä finanssipolitiikan instituutioilta lausunnon ja järjestää työmarkkinaosapuolten ja muiden kansallisten sidosryhmien kuulemisen.

([5]) Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä huhtikuuta 2024, euroalueen talouspolitiikasta (EUVL C, C/2024/2807, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Neuvoston asetus (EY) N:o 1467/97, annettu 7 päivänä heinäkuuta 1997, liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä (EYVL L 209, 2.8.1997, s. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj?locale=fi).

([7]) Neuvoston direktiivi 2011/85/EU, annettu 8 päivänä marraskuuta 2011, jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista (EUVL L 306, 23.11.2011, s. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Nettomenot sellaisina kuin on ne on määritelty asetuksen (EU) 2024/1263 2 artiklan 2 alakohdassa: ”Nettomenoilla” tarkoitetaan julkisia menoja ilman i) korkomenoja, ii) harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä, iii) unionin ohjelmista aiheutuvia menoja, jotka katetaan täysin unionin rahastoista saatavilla tuloilla, iv) unionin rahoituksen piiriin kuuluvien ohjelmien yhteisrahoituksesta johtuvia kansallisia menoja, v) työttömyysetuusmenojen suhdanteesta johtuvia osatekijöitä sekä vi) kertaluontoisia ja muita väliaikaisia toimenpiteitä.

(6) Vuonna 2024 talouspolitiikan koordinoinnin eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen tukivälineen täytäntöönpanon kanssa. Elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpano kaikilta osin on edelleen olennaisen tärkeää eurooppalaisen ohjausjakson mukaisen politiikan ensisijaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska suunnitelmat auttavat vastaamaan tuloksellisesti kaikkiin viime vuosina annetuissa asiaankuuluvissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä. Vuosien 2019, 2020, 2022 ja 2023 maakohtaiset suositukset ovat edelleen yhtä lailla tärkeitä elpymis- ja palautumissuunnitelmille, joita on tarkistettu, päivitetty tai muutettu asetuksen (EU) 2021/241 14, 18 ja 21 artiklan mukaisesti.

(7) Ruotsi toimitti 28 päivänä toukokuuta 2021 komissiolle asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 1 kohdan mukaisesti kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelmansa. Komissio arvioi asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan nojalla elpymis- ja palautumissuunnitelman merkityksellisyyttä, vaikuttavuutta, tehokkuutta ja johdonmukaisuutta kyseisen asetuksen liitteessä V vahvistettuja arviointia koskevia suuntaviivoja noudattaen. Neuvosto hyväksyi 4 päivänä toukokuuta 2022 täytäntöönpanopäätöksen Ruotsin elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä ([9]); päätöstä muutettiin 9 päivänä marraskuuta 2023 asetuksen (EU) 2021/241 18 artiklan 2 kohdan nojalla ei-takaisinmaksettavan rahoitustuen enimmäisrahoitusosuuden päivittämisen osalta ja sisällyttämällä siihen REPowerEU-luku ([10]). Rahoituserien maksamisen ehtona on asetuksen (EU) 2021/241 24 artiklan 5 kohdan mukaisesti, että komissio hyväksyy päätöksen, jossa todetaan, että Ruotsi on tyydyttävästi saavuttanut neuvoston täytäntöönpanopäätöksessä asetetut asiaankuuluvat välitavoitteet ja tavoitteet. Tyydyttävä saavuttaminen edellyttää, että edeltävien välitavoitteiden ja tavoitteiden saavuttaminen ei ole peruuntunut.

(8) Ruotsi toimitti 26 päivänä huhtikuuta 2024 vuoden 2024 kansallisen uudistusohjelmansa ja vuoden 2024 lähentymisohjelmansa neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 ([11]) 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti vuoden 2024 kansallisessa uudistusohjelmassa otetaan huomioon myös Ruotsin puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(9) Komissio julkaisi 19 päivänä kesäkuuta 2024 Ruotsia koskevan vuoden 2024 maaraportin. Siinä arvioidaan Ruotsin edistymistä neuvoston vuosina 2019–2023 hyväksymien asiaankuuluvien maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Ruotsi on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Kyseisen analyysin perusteella maaraportissa yksilöidään puutteita sellaisten haasteiden osalta, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ei vastata tai joihin vastataan vain osittain, sekä tuodaan esiin uusia ja kehittymässä olevia haasteita. Maaraportissa arvioidaan myös Ruotsin edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

(10) Komissio on tehnyt asetuksen (EU) N:o 1176/2011 5 artiklan nojalla Ruotsista perusteellisen tarkastelun. Mainitun asetuksen soveltamiseksi Ruotsin makrotalouden haavoittuvuuksista tehdyn komission yksiköiden arvioinnin tärkeimmät havainnot julkaistiin maaliskuussa 2024. Komissio totesi 19 päivänä kesäkuuta 2024, että Ruotsilla on makrotalouden epätasapainoja. Ruotsilla on erityisesti kiinteistömarkkinoihin liittyviä haavoittuvuuksia ja paljon yksityistä velkaa. Nämä tekijät ovat edelleen merkityksellisiä viimeaikaisista korjaustoimista huolimatta, ja niiden torjumiseksi toteutetut politiikkatoimet ovat olleet rajallisia. Kiinteistöjen hinnat ovat nousseet merkittävästi useiden vuosien ajan, mutta laskeneet vuosina 2022 ja 2023. Yksityisen sektorin velka supistui suhteessa BKT:hen nopean nimellisen BKT:n kasvun vuoksi inflaation ollessa korkea, mutta nimellisesti velka kasvoi edelleen. Korkojen nopea nousu on vaikuttanut kielteisesti kotitalouksien ja liikekiinteistöyhtiöiden velanhoitoon, vähentänyt kysyntää ja vaikuttanut kiinteistöjen hintoihin. Vaihtuvien korkojen ja erittäin pitkien asuntolainojen yleisyys on aiheuttanut paineita kotitalouksien taseille, heikentänyt takaisinmaksukykyä ja vähentänyt näin kulutusta ja myötävaikuttanut vuoden 2023 taantumaan. Samaan aikaan uusien asuntojen rakentaminen on vähentynyt jyrkästi. Asuntojen hinnat ovat viimeaikaisesta alenemisesta huolimatta edelleen merkittävästi yliarvostettuja, liikekiinteistöjen hinnat eivät näy vielä täysin korjaantuneen ja velanhoitoon liittyy riskejä, jos korot pysyvät korkeina ja luokitukset laskevat. Rahoitusala on erittäin altis kiinteistömarkkinoiden riskeille, mutta sen vahvojen mittareiden pitäisi hillitä kiinteistöalan ongelmien leviämistä talouteen laajemmin. Edistyminen politiikkatoimissa on ollut vähäistä, ja jos määrätietoisempia toimia ei toteuteta, havaitut haavoittuvuudet jatkuvat ja saattavat johtaa velkarahoitteisten asuntojen hankintaan ja asuntojen hintojen yliarvostukseen. Asuntotarjontaa lisäävillä toimenpiteillä voitaisiin ehkäistä näitä ongelmia huomattavasti. Lisäksi verotuksella edistetään edelleen velkarahoitteista asuntojen hankintaa asuntolainojen korkojen merkittävällä verovähennyskelpoisuudella ja suositaan asunnon omistajuutta. Vuokramarkkinoita ei ole uudistettu.

([9]) ST 7772/22 INIT ja ST 7772/22 ADD 1.

([10]) Neuvoston täytäntöönpanopäätös, annettu 9 päivänä marraskuuta 2023, Ruotsin elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä 4 päivänä toukokuuta 2022 annetun täytäntöönpanopäätöksen muuttamisesta (ST 14474/23 ja ST 14474/23 ADD 1).

([11]) Neuvoston asetus (EY) N:o 1466/97, annettu 7 päivänä heinäkuuta 1997, julkisyhteisöjen rahoitusaseman valvonnan sekä talouspolitiikan valvonnan ja yhteensovittamisen tehostamisesta (EYVL L 209, 2.8.1997, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

(11) Eurostatin vahvistamien tietojen mukaisesti Ruotsin julkisen talouden rahoitusasema, joka vuonna 2022 oli 1,2 prosenttia ylijäämäinen suhteessa BKT:hen, supistui niin, että julkinen talous oli 0,6 prosenttia alijäämäinen vuonna 2023, ja julkinen velka, joka vuoden 2022 lopussa oli 33,2 prosenttia suhteessa BKT:hen, supistui vuoden 2023 loppuun mennessä 31,2 prosenttiin.

(12) Neuvosto suositti ([12]) 12 päivänä heinäkuuta 2022 Ruotsille, että se toteuttaisi toimia, joilla varmistetaan vuonna 2023, että kansallisesti rahoitettavien juoksevien perusmenojen kasvu on linjassa kaiken kaikkiaan neutraalin finanssipolitiikan virityksen ([13]) kanssa, kun otetaan huomioon jatkettu väliaikainen ja kohdennettu tuki energian hintojen noususta eniten kärsiville kotitalouksille ja yrityksille sekä Ukrainasta pakeneville ihmisille. Ruotsin olisi oltava valmiina mukauttamaan juoksevia menoja tilanteen muuttuessa. Neuvosto suositti Ruotsille myös, että se lisäisi julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen ottaen huomioon REPowerEU-aloitteen, muun muassa tukivälineen ja muiden unionin varojen avulla. Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan viritys ([14]) oli vuonna 2023 pitkälti neutraali (0 % suhteessa BKT:hen). Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen kasvulla (ilman harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä) oli finanssipolitiikan viritykseen vuonna 2023 pitkälti neutraali vaikutus, joka oli 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Tämä oli neuvoston 12 päivänä heinäkuuta 2022 antaman suosituksen mukaista. Kansallisesti rahoitettujen juoksevien perusmenojen pitkälti neutraali vaikutus johtui siitä, että energian hintojen noususta kärsiville kotitalouksille ja yrityksille tarkoitettujen (kohdennettujen ja kohdentamattomien) hätätilanteen tukitoimenpiteiden kustannukset ovat vähentyneet 0,3 prosenttiyksikköä. Näiden toimenpiteiden kustannukset kompensoitiin osittain useilla pienemmillä toimenpiteillä, muun muassa alentamalla polttoaineiden energiaveroa. Kansallisesti rahoitetut investoinnit olivat 4,9 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 eli ne lisääntyivät 0,2 prosenttiyksikköä vuoteen 2022 verrattuna. Ruotsi rahoitti julkisia investointeja vihreään ja digitaaliseen siirtymään sekä energiaturvallisuuteen, kuten Industry Leap- ja Climate Leap -järjestelmiä, rahoituksen myöntämistä ilmastohankkeisiin ja vähäpäästöiseen teknologiaan teollisuudessa sekä laajakaistan laajentamista. Ruotsi ei ole vielä esittänyt tukivälinettä koskevaa maksupyyntöä.

(13) Vuoden 2024 lähentymisohjelmassa julkisen talouden kehitysarvioiden perustana olevan makrotalouden skenaarion mukaan reaalisen BKT:n kasvun ennustetaan olevan 0,7 prosenttia vuonna 2024 ja 2,5 prosenttia vuonna 2025, kun taas kiinteäkorkoisella kuluttajahintaindeksillä (KKHI) mitatun inflaation ennustetaan olevan 2,1 prosenttia vuonna 2024 ja 1,7 prosenttia vuonna 2025. Julkisen talouden alijäämän suhteessa BKT:hen odotetaan vuonna 2024 kasvavan 1,2 prosenttiin ja vuonna 2025 supistuvan 0,3 prosenttiin, kun taas julkisen talouden velan odotetaan kasvavan 32,0 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoden 2024 loppuun mennessä ja supistuvan sitten 31,4 prosenttiin vuoden 2025 loppuun mennessä. Vuoden 2025 jälkeen julkisen talouden rahoitusaseman ylijäämän arvioidaan nousevan 0,7 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2026 ja 1,7 prosenttiin vuonna 2027. Näin ollen julkisen talouden rahoitusaseman suunnitellaan jäävän ohjelmakauden aikana alle perussopimuksessa asetetun viitearvon, joka on 3 prosenttia suhteessa BKT:hen. Julkisen talouden velkasuhteen puolestaan arvioivan supistuvan vuoden 2025 jälkeen30,0 prosenttiin vuonna 2026 ja 28,0 prosenttiin vuonna 2027.

(14) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan reaalinen BKT kasvaa 0,2 prosenttia vuonna 2024 ja 2,1 prosenttia vuonna 2025 ja yhdenmukaistetulla kuluttajahintaindeksillä (YKHI) mitattu inflaatio on 2,0 prosenttia vuonna 2024 ja 1,8 prosenttia vuonna 2025.

(15) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan julkisen talouden alijäämä on 1,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024, mikä johtuu muun muassa verotulojen kasvun heikkenemisestä ja erityisesti indeksisidonnaisiin eläkkeisiin liittyvien menojen kasvusta alue- ja kuntasektorilla, kun taas julkisen talouden velan odotetaan kasvavan 32 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuoden 2024 loppuun mennessä. Komission arvioiden mukaan finanssipolitiikan virityksen ennakoidaan vuonna 2024 olevan elvyttävä, 0,6 prosenttia suhteessa BKT:hen.

(16) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan on odotettavissa, että tukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin, jäljempänä ”avustukset”, rahoitetaan menoja 0,1 prosentilla suhteessa BKT:hen vuonna 2024, kun vuonna 2023 avustuksilla rahoitettujen menojen määrä oli 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Tukivälineen avustuksilla rahoitettavat menot mahdollistavat laadukkaat investoinnit ja tuottavuutta lisäävät uudistukset ilman suoraa vaikutusta Ruotsin julkisen talouden rahoitusasemaan tai julkiseen velkaan.

([12]) Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2022, Ruotsin vuoden 2022 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Ruotsin vuoden 2022 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto, EUVL C 334, 1.9.2022, s. 221.

([13]) Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan Ruotsin keskipitkän aikavälin potentiaalisen tuotannon kasvu vuonna 2023 on nimellismääräisesti arviolta 7,7 prosenttia kymmenen vuoden keskimääräisen reaalisen potentiaalisen kasvun ja vuoden 2023 BKT-deflaattorin perusteella.

([14]) Finanssipolitiikan virityksellä tarkoitetaan julkisen talouden perusrahoitusaseman vuotuista muutosta. Sillä pyritään arvioimaan sekä kansallisesti rahoitetuista että unionin talousarviosta rahoitetuista finanssipoliittisista toimenpiteistä talouteen aiheutuvaa sysäystä. Finanssipolitiikan viritystä mitataan erona, joka muodostuu seuraavien välille: i) keskipitkän aikavälin potentiaalinen kasvu ja ii) perusmenojen (ilman harkinnanvaraisia tulopuolen toimenpiteitä) muutos. Perusmenoista on jätetty pois covid-19-kriisiin liittyvät väliaikaiset hätätoimenpiteet, mutta niihin on otettu mukaan tukivälineen tuella, jota ei makseta takaisin (avustukset), ja muilla unionin varoilla rahoitettavat menot. Negatiivinen indikaattorin arvo viittaa elvyttävään finanssipolitiikkaan, kun taas positiivinen indikaattorin arvo viittaa kiristävään finanssipolitiikkaan.

(17) Neuvosto suositti ([15]) 14 päivänä heinäkuuta 2023 Ruotsille, että se säilyttäisi julkisen talouden rahoitusaseman vakaana vuonna 2024. Jäsenvaltioita kehotettiin vuoden 2023 talousarvioita toteuttaessaan ja vuoden 2024 talousarvioita laatiessaan ottamaan huomioon, että komissio ehdottaa neuvostolle alijäämäperusteisten liiallisten alijäämien menettelyjen käynnistämistä vuoden 2023 toteutumatietojen perusteella. Komission kevään 2024 talousennusteessa Ruotsin rakenteellisen rahoitusaseman ennakoidaan olevan 0,0 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2024 (0,1 % vuonna 2023) eli se ylittää maan julkisen talouden keskipitkän aikavälin tavoitteen, joka on – 1 prosentin rakenteellinen rahoitusasema suhteessa BKT:hen. Tämä vastaa neuvoston suositusta.

(18) Lisäksi neuvosto suositti, että Ruotsi purkaa voimassa olevat hätätilanteen energiatukitoimenpiteet mahdollisimman pian vuosina 2023 ja 2024. Neuvosto suositti vielä, että jos uusi energian hinnan nousu edellyttää uusia tai jatkettuja tukitoimenpiteitä, Ruotsi varmistaa, että tällaiset tukitoimenpiteet kohdennetaan haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojelemiseen, että julkisella taloudella on toimenpiteisiin varaa ja että kannustimet energiansäästöön säilyvät. Komission kevään 2024 talousennusteen mukaan hätätilanteen energiatukitoimenpiteiden nettomääräiset talousarviokustannukset ([16]) ovat suhteessa BKT:hen alle 0,1 prosenttia vuonna 2023, alle 0,1 prosenttia vuonna 2024 ja 0 prosenttia vuonna 2025. Hätätilanteen energiatukitoimenpiteet on purettu vuosina 2023 ja 2024. Tämä vastaa neuvoston suositusta.

(19) Lisäksi neuvosto suositti, että Ruotsi jatkaa kansallisesti rahoitettuja julkisia investointeja ja varmistaa tukivälineen avustusten ja muiden unionin varojen tuloksellisen käytön erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi. Komission kevään 2024 talousennusteessa kansallisesti rahoitettujen julkisten investointien ennakoidaan kasvavan 4,9 prosentista suhteessa BKT:hen vuonna 2023 5,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2024. Tämä vastaa neuvoston suositusta. Unionin varoilla rahoitettavien julkisten menojen, tukivälineen avustuksilla rahoitettavat menot mukaan lukien, odotetaan puolestaan pysyvän vuonna 2024 ennallaan 0,2 prosentissa suhteessa BKT:hen.

(20) Ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella ja olettaen, että politiikka säilyy muuttumattomana, julkisen talouden alijäämä on komission kevään 2024 talousennusteen mukaan 0,9 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2025 ja julkisen talouden velka 31,3 prosenttia suhteessa BKT:hen odotettavissa olevan talouden elpymisen ansiosta.

(21) Elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää asetuksen (EU) 2021/241 19 artiklan 3 kohdan b alakohdan ja kyseisen asetuksen liitteessä V olevan kriteerin 2.2 mukaisesti laajan joukon toisiaan vahvistavia uudistuksia ja investointeja, jotka on määrä toteuttaa vuoteen 2026 mennessä. Kyseisten uudistusten ja investointien odotetaan auttavan vastaamaan tuloksellisesti kaikkiin asiaankuuluvissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä. Koska aikataulu on näin tiukka, nopea eteneminen elpymis- ja palautumissuunnitelman ja siihen kuuluvan REPowerEU-luvun tuloksellisessa täytäntöönpanossa on olennaisen tärkeää, jotta Ruotsin pitkän aikavälin kilpailukykyä voidaan parantaa vihreän ja digitaalisen siirtymän avulla niin, että samanaikaisesti varmistetaan myös sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Jotta Ruotsi voi täyttää elpymis- ja palautumissuunnitelmaan sisältyvät sitoumukset elokuuhun 2026 mennessä, on olennaisen tärkeää, että se vauhdittaa merkittävästi uudistusten ja investointien toteuttamista. Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen osallistuminen on edelleen olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen elpymis- ja palautumissuunnitelman onnistuneeseen täytäntöönpanoon.

(22) Ruotsin edellytetään osana Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1060 ([17]) 18 artiklassa tarkoitettua koheesiopolitiikan ohjelmien väliarviointia tarkastelevan kutakin Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESR+), koheesiorahastosta tai oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta (JTF) tuettua koheesiopolitiikan ohjelmaa viimeistään maaliskuussa 2025 ottaen huomioon muun muassa haasteet, jotka on määritetty vuoden 2024 maakohtaisissa suosituksissa, sekä kansallisen energia- ja ilmastosuunnitelmansa. Kyseinen väliarviointi muodostaa kussakin ohjelmassa perustan unionin rahoituksen lopulliselle jakamiselle. Ruotsi on edistynyt koheesiopolitiikan ohjelmien ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, mutta vielä on jäljellä haasteita, ja pääkaupunkiseudun ja muun maan välillä on edelleen eroja. Koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpanon nopeuttaminen on tärkeää, ja ohjelmissa sovitut toimintalinjat pätevät edelleen. On ratkaisevan tärkeää tukea edelleen innovointia, jolla edistetään yhteiskunnan viherryttämistä ilmastoneutraalin talouden saavuttamiseksi, ja pienentää edelleen sosioekonomisia alueellisia eroja sekä kaupunkialueiden ja muiden alueiden välisiä eroja. Lisäksi on edelleen erittäin tärkeää edistää täydennys- ja uudelleenkoulutusta ja kiinnittää tässä yhteydessä erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin, erityisesti maahanmuuttajataustaisiin ryhmiin. Ruotsi

([15]) Neuvoston suositus, annettu 14 päivänä heinäkuuta 2023, Ruotsin vuoden 2023 kansallisesta uudistusohjelmasta sekä samassa yhteydessä annettu Ruotsin vuoden 2023 lähentymisohjelmaa koskeva neuvoston lausunto (EUVL C 312, 1.9.2023, s. 252).

([16]) Luku kuvaa kyseisten toimenpiteiden vuotuisia talousarviokustannuksia, tulot ja menot mukaan lukien, mutta ilman mahdollisia energiantoimittajien windfall-voitoista kannettavia verotuloja.

([17]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1060, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

voisi myös hyödyntää Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2024/795 ([18]) perustettua Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälinettä lisätäkseen investointeja vihreää siirtymää tukeviin teknologioihin. Puhtaiden ja resurssitehokkaiden teknologioiden kehittäminen ja valmistus, mukaan lukien arvoketjujen lujittaminen sekä työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen puuttuminen, on tärkeää Ruotsin alueiden ja niillä toimivien pienten ja keskisuurten yritysten pitkän aikavälin kestävyyden ja kilpailukyvyn kannalta.

(23) Niiden taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi, joihin elpymis- ja palautumissuunnitelmalla ja muilla unionin varoilla vastataan, Ruotsilla on useita muita haasteita, jotka liittyvät a) oppilaiden, erityisesti sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden, koulutustulosten heikkenemiseen, b) osaamisvajeeseen, joka on korostunein sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden keskuudessa, ja c) kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen.

(24) Kansainvälisen oppimistulosten arviointiohjelman (PISA) vuoden 2022 tulosten perusteella ruotsalaisten oppilaiden perustaidot ovat heikentyneet vuoden 2018 jälkeen. Heikentyminen on ollut suurinta matematiikassa, jossa alisuorittajien osuus ylitti selvästi unionin tavoitteen. Sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien oppilaiden alisuoriutumisaste on kasvanut entisestään, ja kuilu syntyperäisten ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden välillä on erittäin suuri. Lisäksi vaarana on, että jatkuva pula pätevistä opettajista saattaa vaikuttaa kielteisesti koulutusjärjestelmän laatuun ja oppilaiden suoriutumiseen.

(25) Vuonna 2022 kaikista ylemmän perusasteen koulutuksen päättäneistä oppilaista 15 prosentilla oli liian heikot tai puutteelliset arvosanat, jotta he olisivat päässeet toisen asteen oppilaitokseen. Tämä koskee erityisesti sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevia ja maahanmuuttajataustaisia opiskelijoita. Tällaiset oppilaat ovat myös aliedustettuina yksityisissä kouluissa, joiden oppilailla on keskimäärin paremmat mahdollisuudet päästä jatko-opintoihin. Koska suurin osa Ruotsin työpaikoista edellyttää toisen asteen tai sitä korkeamman asteen tutkintoa, koulutustasojen ero lisää myös työttömyysriskiä, millä on kielteisiä vaikutuksia kotoutumiseen.

(26) Eri ryhmien välillä on suuria eroja osaamis- ja koulutustasoissa. Nämä erot korostuvat eniten unionin ulkopuolella syntyneiden nuorten keskuudessa, jotka ovat Ruotsissa syntyneitä nuoria epätodennäköisemmin suorittaneet toisen asteen koulutuksen ja myös näitä epätodennäköisemmin työelämässä tai koulutuksessa. Tämä heikentää heidän työllistymismahdollisuuksiaan ja uhkaa Ruotsin kykyä parantaa edelleen kestävää kilpailukykyään. Lisäksi kyseiset osaamisvajeet pahentavat entisestään työvoimapulaa, josta kärsivät erityisesti teollisuus ja palvelualat, ja muodostavat suuren haasteen kehitykselle ja teollisuuden vihreälle siirtymälle maan pohjoisimmilla alueilla.

(27) Nykyisen politiikan perusteella vaikuttaa epätodennäköiseltä, että Ruotsi saavuttaa unionin politiikan mukaiset vuodeksi 2030 asetetut kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevat tavoitteensa, jäljempänä ”vuoden 2030 päästövähennystavoitteet”. Edelleenkään ei ole olemassa päivitettyjä ja kattavia kasvihuonekaasupäästöjä koskevia skenaarioita, joissa otetaan huomioon politiikassa vuosina 2023 ja 2024 tapahtuneet muutokset, koska tällä hetkellä saatavilla olevassa hallituksen ilmastoa koskevassa toimintasuunnitelmassa keskitytään vuoteen 2045 asti ulottuvaan pidempään aikaväliin eikä siinä esitetä määrällisiä skenaarioita päästöjen kehityspoluista vuoteen 2030 asti. Useat virallisten ja riippumattomien elinten tutkimukset näyttävät kuitenkin vahvistavan, että Ruotsin nykyisellä politiikalla jäädään kauas vuoden 2030 päästövähennystavoitteiden saavuttamisesta. Tieliikenteen päästövähennykset ovat avainasemassa, jos Ruotsi aikoo saavuttaa vuoden 2030 päästövähennystavoitteet. Öljy ja öljytuotteet muodostavat suurimman fossiilisten polttoaineiden kasvihuonekaasupäästöjen lähteen Ruotsissa, ja tieliikenteen osuus niiden energiankysynnästä on kolme neljäsosaa.

([18]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/795, annettu 29 päivänä helmikuuta 2024, Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen (STEP-kehysväline) perustamisesta ja direktiivin 2003/87/EY sekä asetusten (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 ja (EU) 2021/241 muuttamisesta (EUVL L, 2024/795, 29.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(28) Vaikka uusiutuvien energialähteiden osuus energian kokonaiskulutuksesta on Ruotsissa unionin suurin, maalla on edelleen hyödyntämätöntä uusiutuvan energian potentiaalia. Tätä potentiaalia voitaisiin hyödyntää Ruotsin teollisuuden meneillään olevaan sähköistämiseen sekä Pohjois-Ruotsin innovatiivisen vihreän teollisuuden kehittämiseen ja hiilestä irtautumiseen, jotka edellyttävät sähköntuotannon lisäämistä entisestään. Maan uusiutuvan energian tuotantokapasiteetin laajentamiselle on edelleen useita esteitä. Tämä voisi johtaa siihen, että Ruotsi ei saavuta suunniteltua tuulivoimakapasiteetin lisäämistä 13 gigawatilla ja aurinkovoimakapasiteetin lisäämistä noin 5 gigawatilla vuosina 2021–2030. Yksi tällainen este on esteiden salliminen sekä meri- että maatuulivoimalle. Nämä esteet johtuvat muun muassa lupamenettelyjen tehottomuudesta sekä kuntien ja puolustusviranomaisten veto-oikeudesta.

(29) Komission suorittama perusteellinen tarkastelu ja epätasapainojen olemassaoloa koskevat komission päätelmät huomioon ottaen asetuksen (EU) N:o 1176/2011 6 artiklan nojalla annetut suositukset ilmenevät jäljempänä esitettävästä suosituksesta 1. Suosituksessa 1 tarkoitetuilla toimenpiteillä autetaan korjaamaan haavoittuvuuksia, jotka liittyvät kotitalouksien suureen velkaan ja kiinteistöjen korkeisiin hintoihin,

SUOSITTAA, että Ruotsi toteuttaa vuosina 2024 ja 2025 toimia, joilla se

1. toimittaa keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman oikeaan aikaan; pienentää kotitalouksien suureen velkaan ja asuntomarkkinoiden epätasapainoon liittyviä riskejä vähentämällä asuntolainojen korkojen verovähennyskelpoisuutta ja korottamalla juoksevia kiinteistöveroja, sekä kehittää samalla tarkoituksenmukaisia välineitä toimenpiteiden arvioimiseksi ja kohdentamiseksi entistä paremmin; edistää investointeja asuinrakentamiseen pahimman asuntopulan helpottamiseksi erityisesti poistamalla rakentamiseen liittyviä rakenteellisia esteitä; parantaa asuntomarkkinoiden tehokkuutta muun muassa uudistamalla vuokramarkkinoita;

2. pitkittyneiden viivästysten vuoksi nopeuttaa merkittävästi elpymis- ja palautumissuunnitelman ja siihen kuuluvan REPowerEU-luvun täytäntöönpanoa varmistaen näin, että uudistukset ja investoinnit saadaan päätökseen viimeistään elokuussa 2026; nopeuttaa koheesiopolitiikan ohjelmien täytäntöönpanoa; jatkaa kyseisten ohjelmien väliarvioinnin yhteydessä keskittymistä sovittuihin toimintalinjoihin ottaen samalla huomioon Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälinettä koskevan aloitteen tarjoamat mahdollisuudet kilpailukyvyn parantamiseen;

3. parantaa koulutustuloksia – myös sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevien ja maahanmuuttajataustaisten oppilaiden koulutustuloksia – puuttumalla jatkuvaan pulaan pätevistä opettajista, varmistamalla yhtäläiset mahdollisuudet koulutusjärjestelmässä ja tukemalla edelleen oppilaiden siirtymistä toisen asteen oppilaitoksiin; kehittää erityisesti sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevan ja maahanmuuttajataustaisen työvoiman taitoja kohdennetuilla politiikkatoimilla ja resursseilla työmarkkinoille integroitumisen parantamiseksi;

4. varmistaa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteiden saavuttamisen vähentämällä erityisesti tieliikenteen päästöjä ja nopeuttaa ja virtaviivaistaa lupamenettelyjä uusiutuvien energialähteiden ottamiseksi käyttöön erityisesti meri- ja maatuulivoiman osalta.

Tehty Luxemburgissa 21 päivänä lokakuuta 2024.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

NAGY I.